

2015. februári mérnök évfordulók, emlénapok

1. - Civilek napja

A Magyarországon 1994-ben alakult Civil Parlament február 1-jét jelölte meg a Civilek napjának, melyet 1998-ban tartották meg először. Célja, hogy felhívja a figyelmet a civil szervezetek működésének szükségességére, és arra, ha nem működnek kellő számban civil szervezetek, az önkormányzatokra több feladat és felelősség hárul. Csak a civilek, a civil szervezetek felelősségvállalása, társadalmi munkája, jelenléte teheti jobbá az élet számos területét.

2. – 130 éve született Lacsny Árpád mérnök

A Zemplén vármegyei Viktortanyán született Lacsny Árpád (1885-1917) gépészmérnök. Nevéhez fűződik az első magyar motoros kocsik üzembe helyezése. Alkotásai közül jelentősebbek még az első magyar Diesel-motoros úti-henger és az első mechanikus erőátvitelű magyar Diesel-mozdony. Járműmotorokkal és motoros járművekkel kapcsolatos műszaki kérdésekről több tanulmánya és önálló munkája jelent meg.

6. – Rádiótechnikai fegyvernem napja, Bay Zoltán Holdradar-kísérlete

Az először 1994-ben megtartott rádiótechnikai napon a szakemberek arra a bravúrra emlékeztek, hogy Bay Zoltán és kutatócsoportja 1946-ban e napon a saját fejlesztésű radarral, - a világon akkor egyedülálló eljárással - megmérte a Föld és a Hold közötti távolságot. E napot tekintik a magyar űrkutatás kezdetének.

9. – 240 éve született Bolyai Farkas matematikus

Az erdélyi Bolyán született Bolyai Farkas (1775-1856) matematikus, fizikus, sokoldalú műszaki alkotó, polihisztor-tudós. Nevéhez több értékes magyar nyelvű matematika- és fizikatankönyv megírása fűződik. Latin nyelvű Tentamen című kétkötetes munkája (1832–33) kora legmagasabb szintű magyarországi matematikai szakkönyve volt. E mű első kötetének függelékeként jelent meg fia, Bolyai Jánosnak az abszolút geometriáról írt 26 oldalas munkája, amely világszerte elismertté tette a Bolyai nevet. A magyar akadémikus, Bolyai Farkas barátja és levelezőtársa volt a matematika fejedelmének, C. F. Gaussnak.

9. – 90 éve született Szabó György mérnök

Kisvárdán született Szabó György (1925-1988) építészmérnök, gazdasági mérnök. A felsőoktatási beruházások területein alkotott maradandót. 1970-1985. között a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem műszaki fejlesztési, üzemeltetési és karbantartási osztályait vezette.

17. – 110 éve született Péter Rózsa matematikus

Budapesten született Péter Rózsa (1905-1977) matematika-fizika szakos tanár, a XX. századi magyar matematika nagy alakja, aki kiemelkedőt alkotott kutatóként, pedagógusként és egy világsikerű matematika-népszerűsítő könyv szerzőjeként is. Fő kutatási területe a rekurzív függvények, a kiszámíthatóság fogalmának elemzése lett. Munkájának egyik eredménye az volt, hogy az 1932-es zürichi nemzetközi matematikai kongresszuson tartott előadása alapján a fenti területet a matematika önálló ágának fogadták el. 1951-ben írta meg – német nyelven – a tárgykörben első, világsikerű arató monográfiáját. 1952-ben védte meg Budapesten akadémiai doktori értekezését, elsőként a magyar

matematikusnők közül. Munkásságának későbbi időszakában a rekurzív függvények szóhalmazokon vett általánosításai érdekelték. E vizsgálatainak a számítógépeknél számos alkalmazása van; ezekről közvetlenül halála előtt jelent meg második jelentős monográfiája.

19. – 150 éve született Hudacsek József mérnök

Brünnben született Hudacsek József (1865-1951) géplakatos, gépszerkesztő, gépészmérnök, aki 1890-ben költözött Budapestre. Láng László gépgyárában dolgozva jelentős része volt a reverzálható ikergőzgép szerkesztésében és szerelésében. 1893-95 között cséplőgépek hajtásához kis teljesítményű gőzlokomobilt tervezett. 1895-ben a Röck gépgyár főmérnöke lett. Itt szerkesztette saját találmánya alapján a gőzgépek hatásfokát javító szelepes vezérművet. 1910-16 között a Höcker testvérek gyárában kazánszerkesztéssel, majd a Herkules Művek gépgyárában fűrészberendezések, asztalosipari gépek tervezésével foglalkozott. 1926-tól a Budapest-Salgótarjáni Gépgyár Rt-nél excenter préseknek, téglagyári gépeknek, folyton-égő kályháknak és azok gyártószerszámainak terveit készítette. 1950-ben került a Mintagépgyárba, ahol idős kora ellenére is nagy aktivitással dolgozott. Utolsó munkája egy fejes-csavar automatasajtó terve volt.

20. – 30 éves a Budapesti Kongresszusi Központ

1985-ben e napon megnyílt a Budapesti Kongresszusi Központ, az ország legnagyobb méretű létesítménye kongresszusok, több napos szakmai rendezvények, komoly és könnyűzenei koncertek megrendezésére.

21. – Anyanyelv nemzetközi napja

A Föld hatmilliárd lakosa kb. háromezer nyelvet beszél. Az UNESCO szakemberei szerint a XXI. században az anyanyelvek nagyméretű visszaszorulására lehet számítani, ezért hirdették meg még 2000-ben február 21-re az anyanyelv nemzetközi napját.

21. – 300 éve nevezték ki az udvari kamara első mérnökét

1715-ben e napon Fortunato de Prati (közismert neve: Prati Fortunatus) olasz mérnök személyében kinevezték a Magyar Udvari Kamara első állandó mérnökét, aki architektúrát és geometriát tanult, német és olasz területen szerzett gyakorlatot. A kamarai felügyelet alatt álló erőd, kastély, harmincad-hivatal és más épületek felülvizsgálatát, felügyeletét, a mesterek munkájának ellenőrzését kapta feladatul. Önálló mérnöki feladatok is végzett: köhidakat, utakat is épített. Kenderes határában, a Kakat-híd mellett látható kőoszlop hazánk egyik legrégebbi közlekedéstörténeti emléke. A községhez tartozó Bánhalma, ahol áll, a XVIII–XIX. században az országos közlekedésben igen fontos szerepet töltött be: itt vezetett át az Erdélytől Pestig vezető ún. só-út. Nemcsak a só-fuvarozás, de hadi szállítások, háború esetén a hadsereg felvonulása szempontjából is nagy jelentőséggel bírt. Különösen kritikusnak számított a bánhalmai szakasz, ugyanis a Tisza árvizei a Kakat-ér medrében lezúdulva tavasszal és ősszel szinte járhatatlanná tették a vidéket. A Rákóczi-szabadságharc után Fortunato de Prati bízta meg az újra használatba vett só-út jelentősebb átkelőhelyeinek kiépítésével, aki a kisebb fahidakat köhidakkal helyettesítette, s a legnagyobbat, egy háromnyílású, 37–38 méter hosszú átjárót 1723-ban Bánhalmánál építette meg.

23. – 90 éve született Pintér Béla építész

Budapesten született Pintér Béla (1925-1992) kétszeres Ybl-díjas építészmérnök, számtalan köz- és

lakóépület tervezője, akinek legismertebb alkotása a budapesti Hilton Szálló (1973) volt. Egyetemi éveit követően a Városépítési Tervező Vállalat, az Ipari Épülettervező Vállalat, 1952-től a Középület-tervező Vállalat építész-tervezője volt.

28. – 80 éve született Bársony András mérnök

Budapesten született Bársony András (1935-1984) villamosmérnök, főiskolai tanár. Az Egyesült Izzólámpa és Villamos Rt.-ben dolgozott. Tudományos munkái és publikációi jelentek meg német nyelven is az ipari folyamatok mérés technikájával, műszerezettségével, mérési adatgyűjtéssel és adatfeldolgozással kapcsolatban.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2015-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László